



'ונשיא בעמך לא תאור'!?

ראשי פרקים להתייחסות חינוכית ל'פרשת הנשיא'

הרב יונה גודמן, ראש תחום חינוך אמוני

רקע

הפרשה הנכרכת סביב שמו של נשיא המדינה מציבה אותנו מחדש בפני התלבטות חינוכית רגישה. מצד אחד, בעת שתלמידינו חשופים לרצף בלתי פוסק של מלל תקשורתי רדוד, היעלה על הדעת שנשתוק ולא נסייע להם להבין את האירועים ולהתבונן בהם בצורה בוגרת וראויה מתוך מבט רוחני של תורה? מצד שני, אירוע רודף אירוע וקשה נפשית להקדיש שוב ושוב זמן יקר לעיסוק בסוגיות כה אפלות. הבעיה אינה טכנית, של היעדר זמן, אלא חינוכית. חינוך אמיתי מושג בעיקר על ידי יצירת אווירה מרוממת וטהורה, ולא על ידי הפיכתנו לפרשני חדשות מהסוג הרדוד ביותר. אין הכרעה קלה בהתלבטות זו ונראה שהמפתח הוא איזון. מי שהקדיש זמן רב לדיון כיתתי על 'המצעד' שרצה לצעוד, מי שהקדיש זמן רב לסוגיות אפלות אחרות, צריך אולי עכשיו לצמצם את הדיבור, להתייחס קצרות, לאפשר שאלות ולשוב למלאכת החינוך העיקרית. זאת תוך שהוא מסביר לתלמידיו מדוע אין הוא מרחיב את הדיבור, אלא מסתפק בהתייחסות קצרה. מי שכמעט לא התייחס לאירועי העבר צריך אולי הפעם להקדיש יותר זמן לנושא.

דרכי התייחסות

בעת התייחסות לנושא בכיתה נראה שיש מספר מטרות ודגשים שראויים להתייחסות.

בין המטרות:

- א. לחזק ערכי יסוד שראוי לזכור נוכח נושא שכזה, אשר המלל התקשורתי האין-סופי עלול להשכיח (חלק מהערכים יפורטו להלן בסעיף 'דגשים').
- ב. להרגיל את תלמידינו שמותר לשאול שאלות ולברר את דעתנו ואת יחסנו החינוכי גם בסוגיות רגישות. השאלות יכולות להישאל בכיתה, באופן פרטי או בכל צורה שירגישו בה נוח. **לא רק בנושא זה, אלא בכל נושא רגיש אחר.**

בין הדגשים שכדאי להתייחס אליהם בעת השיחה:

- א. אין אנו יודעים את האמת ואין בידינו כלים, ראיות, עדויות או כל מידע מהימן אחר כדי לחוות דעה על עצם הפרשה (אף אין בינינו נביא היכול לקבוע שפלוני סובל כעונש על מעשה מסוים בעבר).
- ב. הלכות לשון הרע אינן משתנות למרות שחלק מכלי התקשורת מעולם לא שמעו עליהן. אנו מחויבים להלכות אלו תמיד, ובעיקר עת ציבור רחב רומס אותן. אף ההגינות הבסיסית מחייבת שלא לחרוץ גורלות עקב משפט (תרתי משמע) של כותרות בעיתון.

ג. האם תאורטית יתכן שאדם בתפקיד רס-מעלה יחטא בכגון אלה? כאמור לגבי הנשיא אין לנו יודעים דבר, אך לגבי השאלה התאורטית התשובה היא 'כן'. מכאן לנו לומדים שוב שאין אפטרופוס לעריות. עד כמה כל אדם צריך לשלוט בעצמו ובמעשיו. לא רק במעשים חמורים כמו אלו המדוברים בתקשורת, אלא גם בדברים 'פעוטים' ויומיומיים. על כל אחד מאתנו לזכור שעליו לתעל את כוחותיו ולנסות לבנות לעצמו חיים של קדושה. לעמול ולהתאמץ כדי לבנות חיים אישיים על אדני שאיפות טהורות.

ד. האם תאורטית יתכן שנשים סובלות ממעשים שפלים כאלה? כאמור לגבי הנשיא אין לנו יודעים דבר, אך לגבי השאלה התאורטית התשובה היא 'כן'. מכאן לנו לומדים על החובה לשמור על עצמנו לבל יפגעו בנו אחרים, לדעת למחות ובעיקר להתלונן, ולבקש עצה ועזרה כל אימת שאנו מרגישים שמישהו מתנהג כלפינו בצורה לא ראויה שאינה נעימה לנו. אין דבר מוצדק יותר מאשר לבקש עזרה אישית, ואין דבר נדרש יותר מאשר להתלונן כדי שמעשים פסולים ייפסקו. (בהזדמנות זו נאמר, שמי שהדיון התקשורתי והכיתתי מזכיר לו דברים לא נעימים שהוא היה רוצה לדבר עליהם באופן פרטי, מוזמן לפנות ל...).

ה. האם תאורטית יתכן שנעשים מעשים כה מכוערים? התשובה היא 'כן', אך רוב העולם אינו כזה. התקשורת באופן טבעי עוסקת בכישלונות, אך צריך לזכור שרוב האוכלוסייה בריאה ומוסרית. רוב הציבור מימין ומשמאל אינו מושחת. אל לנו לאבד את האמון באנשים. רוב מוחלט של שכנינו הם אנשים טובים, ויחד יש בכוחנו להמשיך ולנסות לבנות כאן חברה בריאה וראויה. מי שיגבש עמדה על החברה הישראלית רק על פי כותרות העיתונים, יתייאש במהרה, אך מי שישגור את העיתון ויסתכל בחיים: על כמות החסד והמתנדבים, על כמות המעשים הטובים והעזרה ההדדית, יגלה תמונת עולם אחרת לגמרי.

ו. חלק גדול ממה שהנשיא אמר על **אופן** עבודת התקשורת הוא נכון. אכן קיימת נורמה בה שופכים את דמו של אדם וחורצים את גורלו על ידי יצירת כותרות ענק ופרסום חשדות לא בדוקות (ואם הוא מזוכה, מזכירים זאת בעמוד 16 למטה). מה עלינו לעשות במצב זה? ראשית – לזכור שהמציאות אינה נקבעת לפי כותרת העיתון. שנית – להבין שהשפה בה מותר וראוי לדבר אף היא אינה נקבעת לפי שפת ההמון.

ז. יש מקום לקיים דיון מְשֻׁנֵי סביב השאלה: 'מה ביכולתנו לעשות נוכח התנהלות תקשורתית המחפשת צבע (בדרך כלל צהוב) על חשבון האמת?'. מי שיש ביכולתו ינסה להשפיע. ראשית – ימחה, יכתוב מכתבים למערכת וישמיע קול זעקה על רמת הדיון התקשורתי המתקיים סביבנו. שנית – יוודא שכלי התקשורת שליטיו: עלון בית ספר, עיתון של הקהילה או בית הכנסת וכו', יפתחו עיתונות גבוהה. שלישית – יתמקד בעצמו ויקפיד לא להיגרר לרמת ניתוח וחשיבה שכזו.

ח. התקשורת עוסקת לעתים קרובות במציצנות. ומה אתנו? האם צריכת תקשורת אין-סופית בימים אלו היא במקום? בימים של פיגועים קשים המליצו הפסיכולוגים לא לצפות הרבה בתקשורת, כי הדיווחים הרבים על דם והרוגים עלולים לפגוע מבחינה פסיכולוגית. ראוי ללמוד מאותו עיקרון גם למישור הרוחני. בימים בהם משדרים, מצלמים, מדברים ומראיינים שוב ושוב פרשיות אפלות עלינו לעצור ולשאול את עצמנו האם ראוי לנו לקרוא ולצפות בכל זה. יש למצוא את הכוח להימנע ממבול החשיפה ולא להיגרר למציצנות זולה. הרי את עצם החדשות אנו יודעים, וכל השאר הוא לעתים סתם סיפוק יצר שלנו.

סוף דבר, מסתבר שהמאבק בימינו אינו רק על שלמות הארץ או נגד חוק זה או אחר. אנו ניצבים בתוך מערכה מורכבת על עצם דמותה של החברה ההולכת ונבנית כאן. מי שמתייחס מיותר מראש, אך מי שמלא אמונה בטוב הטמון בעם הזה ממשיך לצעוד ולבנות. מי שמאמין בה' אלוקי ישראל יודע שיש דין ויש דיין. פושעים ישלמו, ואנו נזכה לסייעתא דשמיא בהמשך פועלנו בעד העם הזה ועתידו. על כל אחד מאתנו לתקן את עצמו ולנסות, מתוך ענווה, לסייע לחברו. הכול כחלק מהבירור הכולל בדבר מהות חיינו בארץ הזאת.

חודש שבט הוא חודש של נטיעות, של השקעות לטווח ארוך; חודש בו מתגלה האמונה שמתוך ריקבון הזרע יצמח עץ גדול וחזק אשר ייתן פירות מתוקים.

את צמח דוד עבדך מהרה תצמיח, וקרנו תרום בישועתך.

חזק ונתחזק

יונה גודמן

מסביב לדפים:

א. מי שמוכנה לשתף את כלל הבנות במחשבות בתחומי חינוך וחיים, המתאימות לרוח של 'בעין

חינוכית', מוזמנת לשלחן אליי: yyg8@zahav.net.il.

ב. ניתן לעשות מנוי אישי (ללא עלות) על דפי 'בעין חינוכית'. נא לפנות לשרון:

sharonz@orot.ac.il.

ג. מומלץ לשמור על דפי 'בעין חינוכית' לשימוש עתידי.

ד. נשמח אם תפיצו את הדברים הלאה, למשפחה ולחברים מחוץ למכללה.